

วิธีดำเนินงานและวิเคราะห์

การวิจัยเรื่อง " การประเมินปริมาณและการจัดการกากกัมมันตรังสีในประเทศไทย " มีขั้นตอนของการวิจัยประกอบด้วย

การศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น

1. ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลของหน่วยงานต่างๆ ในประเทศที่มีสารกัมมันตรังสีไว้ในครอบครอง เพื่อให้ได้ทราบถึงต้นกำเนิดกากกัมมันตรังสี และรายชื่อของหน่วยงานต่างๆที่มีสารกัมมันตรังสีไว้ในครอบครอง
2. ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลของการขออนุญาตครอบครองและนำเข้าสารกัมมันตรังสีระหว่างปี พ.ศ. 2525-2536 จากกองสุขภาพ สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ
3. ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลของการส่งกากกัมมันตรังสีเข้ารับการบำบัดที่สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ ระหว่างปี พ.ศ. 2525-2536 กองจัดการกากกัมมันตรังสี สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้น 1 ชุด เพื่อสอบถามการใช้สารกัมมันตรังสี และการจัดการกากกัมมันตรังสี ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลระหว่างปี พ.ศ 2533 - 2536 แบบสอบถามมี 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 สอบถามกับข้อมูลพื้นฐานของการใช้สารกัมมันตรังสีมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเต็ม

ข้อมูลในช่องว่าง และมีคำถามทั้งหมด 13 ข้อ สอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับ ประเภทของหน่วยงาน ประเภทของ การใช้งาน ชนิดของต้นกำเนิดรังสี ชนิดและความแรงรังสีของสารกัมมันตรังสีที่ใช้ งาน การคาดหมายการใช้สารกัมมันตรังสี

ตอนที่ 2 สอบถามเรื่องคุณสมบัติของกากกัมมันตรังสีและการจัดการกากกัมมันตรังสี ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเติมข้อมูล และมีคำถามทั้งหมด 13 ข้อ โดยคำถามจะถามเกี่ยวกับปริมาณ กากกัมมันตรังสี ชนิดกากกัมมันตรังสี สารกัมมันตรังสีที่เจือปนในกากกัมมันตรังสี องค์ประกอบทางเคมีของกากกัมมันตรังสี การดำเนินการจัดการกากกัมมันตรังสี

การทดสอบแบบสอบถาม

ได้นำแบบสอบถามที่ได้ในข้อ 3.3 นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแก้ไขปรับปรุง แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับหน่วยตัวอย่างจำนวน 10 หน่วยงาน ซึ่งแต่ละหน่วยมีลักษณะการใช้งานที่แตกต่างกัน ซึ่งจากการทดสอบแบบสอบถามผู้วิจัยได้แก้ไขแบบสอบถามในส่วนของ การใช้ภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม การจัดลำดับคำถามเพื่อให้ง่ายต่อการตอบแบบสอบถาม และตัดคำถามข้อที่ไม่จำเป็นออก จึงได้แบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ (ดูจากภาคผนวก) เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบทางรังสีของหน่วยงานที่ขออนุญาตครอบครองสารกัมมันตรังสีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533-2536 ซึ่งมีทั้งหมด 245 หน่วยงาน แบ่งออกได้ดังนี้

โรงพยาบาลและคลินิก	42	หน่วยงาน
คณะแพทยศาสตร์ที่มีโรงพยาบาล	36	หน่วยงาน
สถาบันการศึกษา	35	หน่วยงาน
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และการเกษตร	25	หน่วยงาน
อุตสาหกรรม	107	หน่วยงาน
รวม	245	หน่วยงาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้ส่งแบบไปยังหน่วยงานต่างๆ ที่ได้รวบรวมไว้จำนวน 245 ฉบับ และได้ขอรับคืน

แบบสอบถามด้วยตนเองพร้อมทั้งสัมภาษณ์เพิ่มเติม 205 หน่วยงาน ส่วนที่เหลือ 40 หน่วยงานได้ส่งคืนแบบสอบถามคืนผ่านทางไปรษณีย์ให้แก่ผู้วิจัย

การสร้างฐานข้อมูล

ข้อมูลจากการสำรวจผู้วิจัยได้นำมาสร้างฐานข้อมูล ด้วยโปรแกรมดีเบสทีพลัส(DBASEIII+) โดยจัดสร้างทั้งหมด 4 แฟ้มข้อมูลคือ

1. แฟ้มข้อมูลของข้อมูลเบื้องต้นประกอบไปด้วยข้อมูลของ รหัสของหน่วยงาน ชนิดของหน่วยงาน ชนิดของการใช้งาน ชื่อหน่วยงาน ที่ตั้งของหน่วยงาน

2. แฟ้มข้อมูลของการใช้สารกัมมันตรังสีประกอบไปด้วยข้อมูลของ รหัสของหน่วยงาน แหล่งที่มาของสารกัมมันตรังสี สถานะของต้นกำเนิดรังสี ชนิดของการใช้งาน ชื่อสารกัมมันตรังสีที่ใช้งาน ความแรงรังสี จำนวนชิ้น(สารกัมมันตรังสีชนิดของแข็งชนิดกึ่งตัวนำ)

3. แฟ้มข้อมูลของกากกัมมันตรังสีชนิดของแข็งประกอบไปด้วยข้อมูลของ รหัสของหน่วยงาน แหล่งกำเนิดกากกัมมันตรังสี ชนิดของกากกัมมันตรังสี วิธีการจัดการกากกัมมันตรังสี ชื่อสารกัมมันตรังสี น้ำหนักกากกัมมันตรังสี ปริมาตรกากกัมมันตรังสี จำนวนชิ้น(เฉพาะกากกัมมันตรังสีชนิดของแข็งชนิดกึ่งตัวนำ) ความแรงรังสีของกากกัมมันตรังสี

4. แฟ้มข้อมูลของกากกัมมันตรังสีชนิดของเหลวประกอบไปด้วยข้อมูลของ รหัสของหน่วยงาน แหล่งกำเนิดกากกัมมันตรังสี ชนิดของกากกัมมันตรังสี วิธีการจัดการกากกัมมันตรังสี ชื่อสารกัมมันตรังสี ปริมาตรกากกัมมันตรังสี ความแรงรังสีของกากกัมมันตรังสี

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การประเมินปริมาณกากกัมมันตรังสีในอนาคต สามารถประเมินได้โดยการสร้างสมการพหุคูณด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบเส้นตรง โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ

$$Y = a + bX, \quad b = \frac{\sum xy - \frac{(\sum x)(\sum y)}{n}}{\sum x^2 - \frac{(\sum x)^2}{n}}$$

$$a = \bar{Y} - b\bar{X}$$

โดยที่ Y คือ ตัวแปรตาม (Dependent variable)

X คือ ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ตัวแปรที่มีการกำหนดไว้ล่วงหน้า

2. การประเมินปริมาณกากกัมมันตรังสีที่ผ่านการแปรสภาพ จากการจัดการของสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติสามารถประเมินได้ โดยการสร้างสมการพยากรณ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบเส้นตรง พร้อมทั้งพิจารณาร่วมกับอัตราส่วนการลดลงของปริมาณกากกัมมันตรังสีภายหลังการบำบัดกากกัมมันตรังสี และอัตราส่วนการเพิ่มขึ้นของปริมาณกากกัมมันตรังสีภายหลังการแปรสภาพกากกัมมันตรังสี ซึ่งนำมาจากหนังสือ Technical Reports Series ของ International Atomic Energy Agency ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาในกรณีที่กากกัมมันตรังสีที่ผ่านการบำบัดกากกัมมันตรังสีด้วยวิธีการเผา การอัด การตกตะกอนทางเคมี การแลกเปลี่ยนไอออน การเผาสารละลายอินทรีย์ และผ่านการแปรสภาพกากกัมมันตรังสีด้วยซีเมนต์เท่านั้น ดังมีอัตราส่วนดังต่อไปนี้

การบำบัดกากกัมมันตรังสี	อัตราส่วนที่เปลี่ยนแปลง		
การเผา	ลดลง	30-60	เท่า (IAEA, 1983)
การอัด	ลดลง	3-12	เท่า (IAEA, 1983)
ตกตะกอนทางเคมี	ลดลง	200-10,000	เท่า (IAEA, 1984)
แลกเปลี่ยนไอออน	ลดลง	500-10,000	เท่า (IAEA, 1984)
เผาสารละลายอินทรีย์	ลดลง	500-10,000	เท่า (IAEA, 1984)
การแปรสภาพกากกัมมันตรังสีด้วยซีเมนต์	เพิ่มขึ้น	2	เท่า (IAEA, 1983)

จากอัตราส่วนการเปลี่ยนแปลงปริมาณกากกัมมันตรังสีภายหลังการบำบัดและการแปรสภาพกากกัมมันตรังสี ซึ่งจะกำหนดค่าออกมาเป็นช่วง ผู้วิจัยจะพิจารณาค่าที่ลดปริมาณได้น้อยที่สุดเท่านั้น

การเก็บตัวอย่างน้ำ

การเก็บตัวอย่างน้ำโดยเลือกเก็บจากน้ำผิวน้ำ (surface water) ปริมาณ 1 ลิตร จากลำคลองและทางน้ำต่างๆ ซึ่งเป็นทางไหลของน้ำทั้งจากหน่วยงานที่ใช้สารกัมมันตรังสี โดยเก็บตัวอย่างทั้งหมด 6 แห่ง คือ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลศิริราช โรงพยาบาลรามธิบดี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ สถาบันวิจัยการแพทย์ทหารบกฝ่ายอเมริกัน

วิธีดำเนินการวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำ

นำตัวอย่างน้ำที่เก็บมาปริมาตร 250 มิลลิลิตร มากรองเพื่อขจัดสารแขวนลอยแล้วนำไประเหยให้เหลือ 5 มิลลิลิตร คูดสารละลายของตัวอย่างน้ำที่เตรียมไว้ ใส่ลงในจานนับรังสี(planchet) ซึ่งมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 เซนติเมตร ทำให้แห้งภายในภาชนะป้องกันความชื้น(desiccator) จากนั้นนำไปวัดความแรงรังสีด้วยเครื่อง low background anti-coincidence G.M. counter (รูปที่ 3.1) เป็นเวลา 3600 วินาที

ความแรงรังสีที่นับได้จะต้องหักลบค่าแบคกราวนด์ (background) ซึ่งเป็นความแรงรังสีของสิ่งแวดล้อมเมื่อปราศจากสารตัวอย่างในเวลานับที่เท่ากันออกเสียก่อน จึงจะนำมาคำนวณหาความแรงรังสีรวมเบตา โดยเปรียบเทียบกับความแรงรังสีของสารมาตรฐานซีเซียม-137 ที่นับด้วยเครื่องวัดชนิดเดียวกันในเวลาที่เท่ากันและหักค่าแบคกราวนด์แล้วด้วย โดยคำนวณได้จากสูตรความแรงรังสีรวมเบตา (พิโคคูรี/ลิตร)

$$= \frac{B \times 1000}{2.22 \times D \times V}$$

โดย B = จำนวนนับสุทธิเป็นจำนวนนับต่อวินาที
 D = ประสิทธิภาพของหัววัด
 V = ปริมาตรของน้ำตัวอย่าง

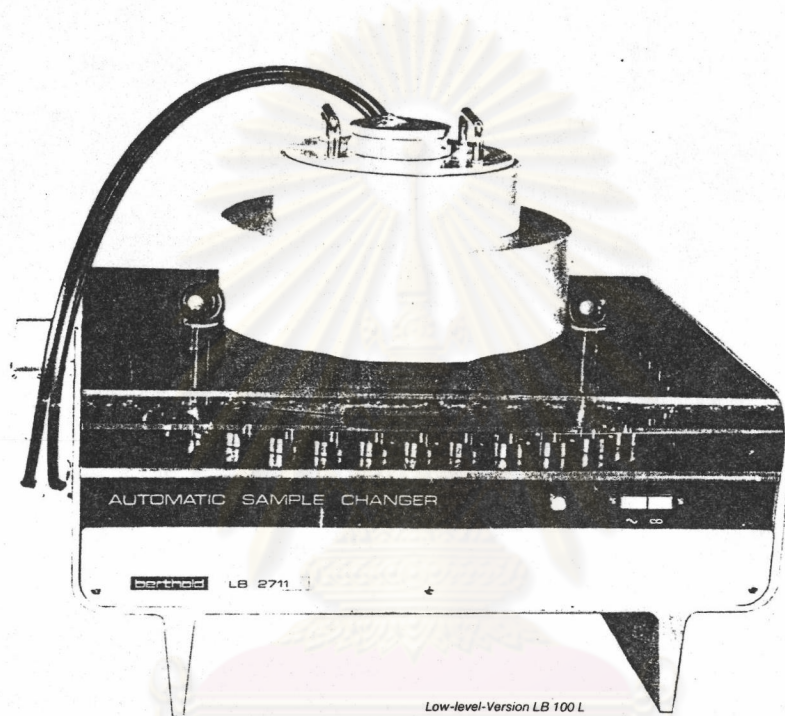
อุปกรณ์ในการวิเคราะห์น้ำ

1. กรวยแยก (peared-shape separatory funnel)
2. บีกเกอร์ (beaker)
3. กระบอกตวง (measuring cylinder)
4. ขวดกันแบบน (erlenmeyer flask)
5. บีเปต (pipette)
6. ลูกยางสำหรับดูดสารละลาย (pro-pipette)
7. แท่งแก้วคนสารละลาย (glass stirring rod)
8. ขวดโพลีเอทิลีน (polyethelene bottle)
9. กระดาษทดสอบความเป็นกรด-ด่าง (pH-paper)

10. กระดาษกรองชนิดใยแก้วของ Whatman CF/A
11. จานนับรังสี (aluminium planchet)
12. ชุดเครื่องกรองของมิลลิพอร์ (complete set of millipor filtering set)
13. เครื่องอิงน้ำ (water bath)
15. หลอดอินฟราเรด (infrared lamp)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
รูปที่ 3.1 เครื่องวัดรังสีเบต้ารุ่น LB 100L
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย